

Aanwijzing voor de kandidaat

Als in een vraag staat dat je een hoofd- of kernconcept moet gebruiken, dan gebruik je in het antwoord die elementen uit de omschrijving van het hoofd- of kernconcept die nodig zijn om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

Opgave 1 Solidariteit in het pensioenstelsel

Bij deze opgave horen tabel 1, tekst 1, figuur 1 en figuur 2 .

Inleiding

Vanaf het moment van pensionering heeft iedereen recht op een AOW-uitkering (Algemene Ouderdomswet) en daarnaast hebben veruit de meeste werknemers een aanvullend pensioen bij hun werkgever opgebouwd. Het huidige systeem van de aanvullende pensioenen is gebaseerd op solidariteit. De deelnemers aan een pensioenfonds vormen een collectief en bouwen gezamenlijk een kapitaal op waar later hun pensioen uit wordt betaald.

Deze opgave gaat over het Nederlands pensioenstelsel en enkele resultaten van het onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) naar solidariteit in het pensioenstelsel.

Gebruik tabel 1.

In tabel 1 zijn de achtergrondkenmerken van de respondenten in het onderzoek van het SCP weergegeven. In het SCP-rapport staat: "Het feit dat onze enquête is afgenomen bij een online onderzoekspanel maakt dat men zeer terughoudend dient te zijn met het generaliseren van de bevindingen naar de totale Nederlandse bevolking (alle werkzame personen in Nederland). Deelnemers aan een (online) onderzoekspanel kijken vaak af van 'gewone' Nederlanders, (...)".

- 2p 1 Leg de uitspraak van de SCP-onderzoekers uit dat men terughoudend moet zijn met het generaliseren van de bevindingen naar alle werkzame personen in Nederland.

Gebruik in je uitleg:

- de percentages uit tabel 1 van een achtergrondkenmerk;
- een wetenschappelijke eis die aan onderzoek gesteld wordt.

Gebruik tekst 1 en figuur 1.

- 3p 2 Beredeneer welke conclusie je op grond van tekst 1 en figuur 1 kunt trekken over de mate van binding in de Nederlandse samenleving. Betrek in je redenering:
- het hoofdconcept binding en een voorbeeld uit tekst 1;
 - het kernconcept sociale institutie en een voorbeeld uit tekst 1;
 - het kernconcept sociale cohesie en een voorbeeld uit figuur 1.

Figuur 1 geeft antwoord op de onderzoeksvraag: ‘Hoe belangrijk vinden verschillende categorieën werknemers solidariteit binnen het pensioenfonds?’

- 2p 3 a Is het waarschijnlijk dat een functionalist deze onderzoeksvraag zou stellen? Leg je antwoord uit. Gebruik in je uitleg de functionalistische benadering.
- b Is het waarschijnlijk dat een marxist deze onderzoeksvraag zou stellen? Leg je antwoord uit. Gebruik in je uitleg de marxistische benadering.

Gebruik tekst 1.

Democratisering is kenmerkend voor de modernisering van politieke verhoudingen. In het democratiseringsproces kunnen drie ontwikkelingen onderscheiden worden. De eerste twee ontwikkelingen zijn het ontstaan van de rechtsstaat en de ontwikkeling van de parlementaire democratie. De invoering van het pensioenstelsel maakt deel uit van de derde ontwikkeling.

- 2p 4 a Noem deze derde ontwikkeling.
- b Leg uit dat de invoering van het nieuwe pensioenstelsel deel uitmaakt van deze derde ontwikkeling. Gebruik in je uitleg:
- een kenmerk van deze derde ontwikkeling;
 - een voorbeeld uit tekst 1.

Gebruik de regels 18 tot en met 47 van tekst 1.

Het Nederlandse pensioenstelsel berust op drie pijlers.

- 3p 5 Leg voor elke pijler uit welke politieke stroming daarin het meest herkenbaar is. Gebruik in je uitleg een uitgangspunt van de betreffende stroming.

Bekijk figuur 2.

In figuur 2 zijn belangrijke maatschappelijke trends zichtbaar: de vergrijzing (de toename van het aantal ouderen) en de ontgroening (de daling van het aantal kinderen) vanaf begin van de jaren 60 van de vorige eeuw.

Vooraf door de combinatie van vergrijzing en ontgroening komt het draagvlak voor solidariteit onder druk te staan, aldus het SCP. In de toekomst zijn er dus enerzijds minder werkenden die premie betalen en anderzijds meer mensen die recht hebben op pensioen.

De daling van het aantal kinderen werd mede veroorzaakt door de introductie en het wijdverbreide gebruik van de anticonceptiepil.

- 4p **6** Leg uit met welke twee kernconcepten bij het hoofdconcept verandering de daling van het aantal kinderen zoals weergegeven in figuur 2 en de introductie en het wijdverbreide gebruik van de anticonceptiepil samenhangen. Noem in je antwoord de naam van de twee kernconcepten.

Opgave 1 Solidariteit in het pensioenstelsel

tabel 1

Achtergrondkenmerken van de respondenten, vergeleken met het totaal aantal werkzame personen in Nederland, 2014 (in procenten)

| | respondenten (n = 1.067) | werkzame personen in Nederland (N = 8.145.000) |
|----------------------------|-----------------------------|--|
| geslacht | | |
| man | 5 | 53,4 |
| vrouw | | 46,6 |
| leeftijd | | |
| 16-24 jaar | 0,7 | 15,6 |
| 25-34 jaar | 19,4 | 20,8 |
| 35-44 jaar | 31,7 | 22,2 |
| 45-54 jaar | 22,4 | 25,1 |
| 55-64 jaar | 23,5 | 16,3 |
| ≥ 65 jaar | 2,3 | n.v.t. |
| opleidingsniveau | | |
| laag (maximaal vmbo) | 16,0 | 21,2 |
| middelbaar (havo/vwo, mbo) | 31,0 | 43,3 |
| hoog (hbo, wo) | 53,0 | 34,8 |

Toelichting

Alle respondenten zijn geselecteerd op het feit dat zij betaald werk in loondienst verrichten dan wel als zelfstandige of freelancer werkzaam zijn.

naar: Sociaal en Cultureel Planbureau, augustus 2015

tekst 1

Opkomst van het collectieve pensioencontract en de drie pijlers van het Nederlands pensioenstelsel

Tussen 1954 en 1972 voltrekt zich in het pensioen de overgang van een pensioen dat de werkgever uit zorgplicht zijn werknemers aanbiedt naar
5 een door de werknemer gevoeld en geclaimd recht op pensioen. De

oprichting van de Stichting van de Arbeid en de toenemende invloed van de vakbonden dragen daar aan
10 bij. Maar wellicht belangrijker is dat de overheid zich nadrukkelijk gaat bemoeien met het arbeidspensioen.

In de jaren vijftig van de vorige eeuw zijn twee wetten ingevoerd: de
 15 Pensioen- en spaarfondsenwet (PSA, 1954) en de Algemene Ouderdoms-
 wet (AOW, 1957).

Het Nederlandse pensioenstelsel is gebaseerd op drie pijlers:

20 **Pijler 1.** De AOW (Algemene Ouderdomswet) is een basispensioen van de overheid. Iedereen die de AOW-leeftijd heeft bereikt en in Nederland woont of heeft gewoond, heeft hier
 25 recht op. De Belastingdienst int de premies volksverzekeringen tegelijk met de inkomstenbelasting. Men ontvangt het AOW-pensioen vanaf de dag dat men de AOW-leeftijd heeft
 30 bereikt.

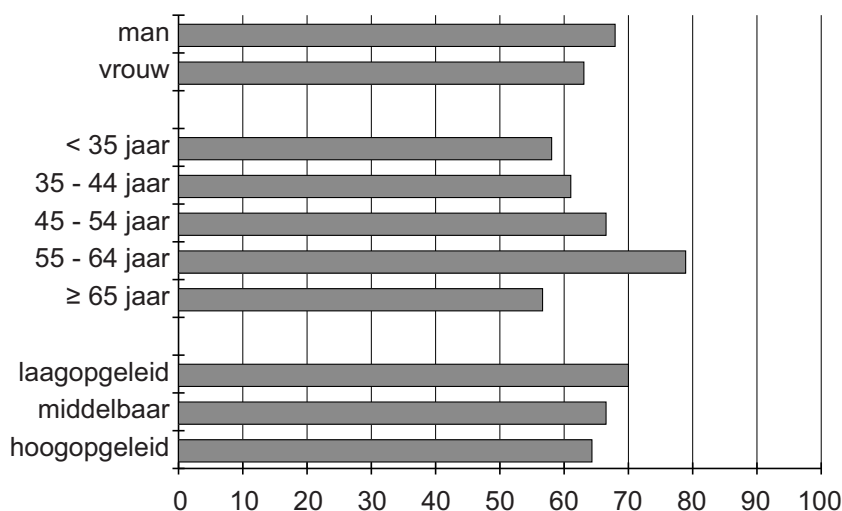
Pijler 2. De tweede pijler betreft het aanvullend pensioen, dat vrijwel alle werknemers via het betalen van premies verplicht opbouwen via hun
 35 werkgever. Binnen de aanvullende pensioenen is solidariteit tussen groepen mensen decennialang min of meer vanzelfsprekend geweest: de deelnemers aan een pensioenfonds vormen een collectief en bouwen
 40 gezamenlijk een kapitaal op waar later hun pensioen uit wordt betaald.

Pijler 3. En daarbovenop kunnen
 45 burgers een individuele pensioenverzekering afsluiten bij een verzekeringsmaatschappij.

naar: J.H. Tamerus, (2011) en Sociaal en Cultureel Planbureau, augustus 2015

figuur 1

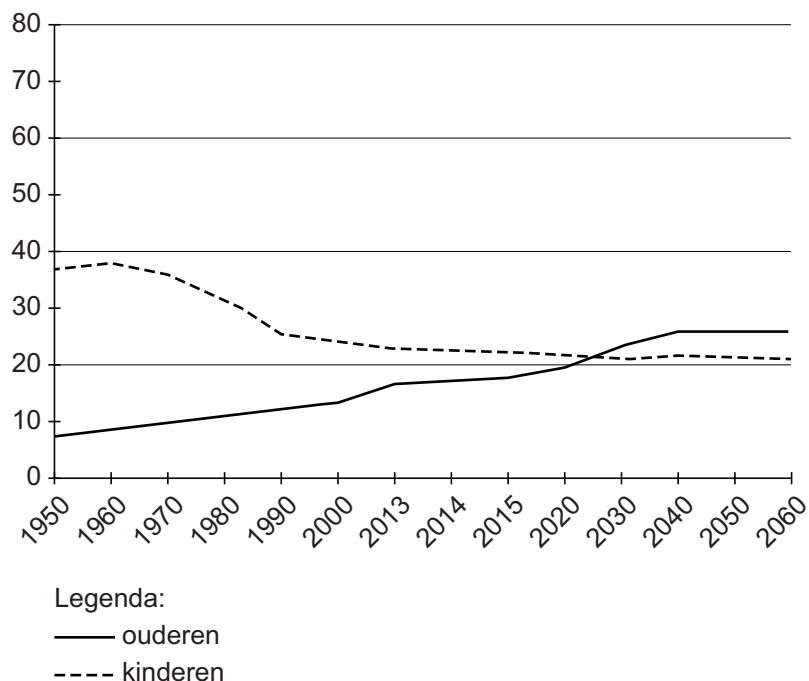
Percentage werknemers dat het eens is met de stelling: ‘Solidariteit binnen het pensioenfonds is belangrijk’, naar enkele achtergrondkenmerken, 2014 (n = 1.067)



naar: Sociaal en Cultureel Planbureau, augustus 2015

figuur 2

Aandeel van ouderen (65-plussers) en kinderen (tot 20 jaar) in de bevolking van 15 tot 65 jaar, 1950-2060 in procenten



naar: Sociaal en Cultureel Planbureau, augustus 2015

Opgave 2 De Europese Unie en het vluchtelingenvraagstuk

Bij deze opgave horen tekst 2, tekst 3 en tabel 2 .

Inleiding

Deze opgave gaat over de reactie van de Europese Unie, van de EU-lidstaten en van burgers in Nederland op het groot aantal vluchtelingen dat in de maanden juni tot en met oktober 2015 via Griekenland en de Balkanlanden Noord-Europese landen bereikte.

Gebruik tekst 2 en tekst 3.

In juni 2015 bespraken de regeringsleiders van de EU-lidstaten met Juncker en Tusk de verdeling van vluchtelingen over de verschillende Europese landen.

- 4p 7 a Leg uit aan de hand van een voorbeeld uit tekst 2 dat het dilemma van collectieve actie een oplossing voor de vluchtelingenopvang in de EU bemoeilijkt.
- b Leg uit dat het voorstel van Juncker in tekst 3 een oplossing kan zijn voor het dilemma van collectieve actie. Gebruik in je uitleg een voorbeeld uit tekst 3.

De Europese Commissie deed in september 2015 het voorstel om 120 duizend migranten over Europa te verdelen. Dit voorstel werd door het Europees Parlement (EP) in diezelfde maand goedgekeurd. De Raad van de Europese Unie (ook wel Raad van ministers genoemd) besliste later over het voorstel (zie de regels 46-49 van tekst 3).

Binnen de EU zijn er verschillende methoden van besluitvorming. Een daarvan is de gewone wetgevingsprocedure. Hierbij spelen verschillende instellingen een rol: de Europese Commissie, het Europees Parlement (EP) en de Raad van de EU (de Raad van ministers). Er is sprake van een machtsdeling tussen het EP en de Raad van de EU.

- 2p 8 Beargumenteer waarom er sprake is van een machtsdeling tussen het EP en de Raad van de EU. Gebruik in je argumentatie:
- het kernconcept representatie;
 - het begrip soevereiniteit.

Stel dat een onderzoeker de besluitvorming over het vluchtelingenvraagstuk binnen de Europese Unie wil onderzoeken.

- 2p 9 – Formuleer een onderzoeksvraag vanuit de politiek-psychologische theorieën over internationale machtsverhoudingen die gaat over het vluchtelingenvraagstuk binnen de EU.
- Leg uit dat de onderzoeksvraag past bij de politiek-psychologische theorieën over internationale machtsverhoudingen.

Gebruik tekst 2 en tekst 3.

Naast de politiek-psychologische theorieën zijn er andere soorten theorieën die de verhoudingen tussen staten beschrijven en verklaren: realistische, liberale, marxistische en sociaal-constructivistische theorieën.

- 2p **10** Leg uit in welke tekst de liberale theorieën over de verhoudingen tussen staten het best te herkennen zijn: in tekst 2 of in tekst 3.
Gebruik in je uitleg:
- twee voorbeelden uit tekst 2 of tekst 3;
 - bij elk voorbeeld een kenmerk van de liberale theorieën over de verhoudingen tussen staten.

Bekijk tabel 2.

Het onderzoeksbureau Necker van Naem heeft in oktober 2015 en februari 2016 een onderzoek uitgevoerd naar het draagvlak van Nederlanders over de huisvesting van vluchtelingen in hun gemeente. Tabel 2 geeft een deel van de resultaten weer van dit onderzoek. De respondenten – tegenstanders en voorstanders – vinden voorwaarde 5 uit tabel 2 “Vluchtelingen moeten zich aanpassen aan onze manier van leven.” – het belangrijkste.

- 1p **11** Leg uit of voorwaarde 5 uit tabel 2 meer past bij cultuurrelativisme of bij cultuuruniversalisme.

Zie tabel 2.

- 2p **12** Leg uit welke (beleids)maatregel gemeenten kunnen nemen indien ze willen voldoen aan voorwaarde 5 uit tabel 2. Gebruik in je uitleg twee verschillende kernconcepten.
Noem in je antwoord de naam van de twee kernconcepten.

Opgave 2 De Europese Unie en het vluchtelingenvraagstuk

tekst 2

Migratie zorgt voor ‘akelige, onprettige en soms smerige’ Eurotop

Zes uur spraken de 28 regerings-
leiders, Juncker en Tusk¹⁾ over de
opvang van migranten in Europa. In
de nacht van donderdag op vrijdag
5 ontaardde het debat volgens
betrokkenen in een ‘akelige,
onprettige en soms smerige’ ruzie.
“Het was een clash tussen het oude
en het nieuwe Europa”, zegt een EU-
10 ambtenaar. Tussen Oost-Europese
landen die niets van Brusselse asiel-
quota willen weten en de Midden- en
Zuid-Europese lidstaten die bereid
zijn deze quota te accepteren. (...)
15 Renzi (Italiaanse premier, red.) maar
ook andere premiers wreven hun
Poolse, Tsjechische, Letse, Litouwse
en Estse collega’s onder de neus
steeds de mond vol te hebben van

20 solidariteit bij de verdeling van het
EU-budget (zij meer geld) maar niet
thuis geven als Italië en Griekenland
om solidariteit vragen bij de opvang
van asielzoekers. Het knetterde, gaf
25 Tusk na afloop toe. “Het was een van
de moeilijkste toppen die ik heb
meegemaakt.” (...)
“Een bescheiden resultaat”, noemde
Juncker het compromis waarop de
30 leiders zich rond drie uur ‘s ochtends
konden verenigen: de EU-landen
beloven plechtig alles op alles te
zetten het streefgetal van 40 duizend
te halen, zonder de stok der dwang.
35 “Het geeft aan dat Europa niet altijd
in staat is de ambitieuze doelen te
bereiken die het zichzelf stelt.” (...)

bron: de Volkskrant, 26 juni 2015

noot 1 Jean-Claude Juncker (Luxemburg) was in 2015 voorzitter van de Europese
Commissie; Donald Tusk (Polen) was in 2015 voorzitter van de Europese Raad.

tekst 3

Juncker wil verplichte opname migranten in EU

Het voorstel van de Europese Commissie om 120 duizend migranten over Europa te verdelen moet een verplicht karakter krijgen.
5 Dat zei Jean-Claude Juncker, voorzitter van de Europese Commissie, in zijn allereerste 'State of the Union' voor het Europees Parlement in Straatsburg. Daarin licht
10 hij zijn belangrijkste beleidspunten toe.

Alleen al dit jaar hebben 350 duizend vluchtelingen Europa bereikt. "De aantallen zijn indrukwekkend", zei
15 Juncker. "Voor sommigen zijn die beangstigend. Maar het is niet de tijd voor angst, het is tijd voor standvastig beleid. Dat is een kwestie van menselijkheid." (....)

20 Hij verwees naar het verleden: Joden, Spaanse republikeinen, zigeuners, Joegoslaviërs – al deze groepen waren ooit gedwongen om te vluchten. "We moeten ons
25 herinneren dat Europa een continent is waar iedereen ooit vluchteling is

geweest. Europa is een plaats van hoop en een toevluchtsoord. Europa is veruit het rijkste continent in de
30 wereld, het is een plek van vrede en stabiliteit."

Zolang er oorlog is in Syrië en Libië zal de vluchtelingencrisis niet zomaar voorbij zijn, vervolgde Juncker. "We
35 moeten deze mensen accepteren op ons grondgebied, we hebben geen andere keus." (....)

Eén van de voorgestelde maatregelen is om 120.000 mensen die
40 asiel hebben aangevraagd in Italië (15.600), Griekenland (50.400) en Hongarije (54.000) worden herverdeeld over de andere EU-landen. Die mogen niet weigeren,
45 anders krijgen ze een boete.

Juncker riep de Europese ministers van Justitie op de voorstellen aanstaande maandag goed te keuren. Zij komen dan bijeen in Brussel.

naar: de Volkskrant, 9 september 2015

tabel 2

Stel dat uw gemeente besluit om (meer) vluchtelingen te huisvesten. Wat vindt u dan het belangrijkste?

| voorwaarde voor huisvesting | tegenstanders | | voorstanders | |
|--|------------------|------------------|--------------------|--------------------|
| | okt '15 n=695 | feb '16 n=625 | okt '15 n=1.621 | feb '16 n=1.691 |
| 1 Wachtlijst voor huurwoningen mag niet langer worden. | 8% | 6% | 16% | 14% |
| 2 Vluchtelingen mogen geen bestaande banen innemen. | 7% | 5% | 3% | 2% |
| 3 Het mag de gemeente geen geld kosten. | 9% | 11% | 1% | 1% |
| 4 Vluchtelingen moeten psychologisch begeleid worden. | 1% | 3% | 23% | 25% |
| 5 Vluchtelingen moeten zich aanpassen aan onze manier van leven. | 55% | 55% | 38% | 41% |
| 6 De veiligheid moet gegarandeerd worden. | 20% | 20% | 20% | 17% |
| totaal | 100% | 100% | 100% | 100% |

Toelichting

Het gaat om de mening van tegenstanders en van voorstanders van het huisvesten van vluchtelingen.

bron: www.necker.nl, april 2016

Opgave 3 De globaliseringsparadox

Bij deze opgave hoort tekst 4 .

Inleiding

Deze opgave behandelt de globaliseringsparadox van de econoom Dani Rodrik. De globaliseringsparadox houdt in dat economische globalisering, politieke democratie en nationale soevereiniteit niet samen gaan. Deze drie elementen vormen volgens Rodrik het politieke trilemma van de wereldeconomie. Volgens Rodrik zullen we een keuze moeten maken: óf we kiezen voor méér politieke integratie om economisch op Europees niveau te kunnen samenwerken en het opgeven van nationale soevereiniteit óf we kiezen voor minder economische samenwerking en houden daarmee nationale soevereiniteit overeind. In het eerste geval speelt de democratische besluitvorming zich af op Europees niveau, en in het andere geval speelt democratische besluitvorming zich af op nationaal niveau en zal de internationale samenwerking langzamer (of niet) tot stand komen (zie tekst 4).

Gebruik tekst 4.

Van maatschappelijke verschijnselen of problemen kan worden aangegeven tot wat voor vraagstuk of vraagstukken deze beschouwd kan of kunnen worden: een vormingsvraagstuk, een verhoudingsvraagstuk, een bindingsvraagstuk of een veranderingsvraagstuk.

3p 13 Beredeneer tot wat voor vraagstuk 'het politieke trilemma van de wereldeconomie' van Rodrik het best beschouwd kan worden. Gebruik in je redenering:

- het bijbehorende hoofdconcept met een voorbeeld uit tekst 4;
- twee kernconcepten bij dit hoofdconcept met bij elk kernconcept een voorbeeld uit tekst 4.

Noem in je antwoord de naam van het gekozen hoofdconcept en de naam van de twee kernconcepten.

In een artikel in de Groene Amsterdammer van 23 november 2011 stelt Rodrik het volgende: “De fundamentele vraag is of Nederlanders, Duitsers en andere Europeanen bereid zijn om zichzelf te zien als onderdeel van dezelfde politieke gemeenschap. Zonder dat gevoel van lotsverbondenheid is politieke eenheid onhaalbaar. Ook hier is politiek leiderschap van belang. Geen enkele natiestaat ontstaat uit zichzelf. Politieke gemeenschappen zijn verzonnen en aan de mensen verkocht. Maar zo iets kost tijd.”

- 4p **14** Leg uit met welke (beleids)maatregel de lidstaten van de EU het creëren van een Europese politieke gemeenschap zouden kunnen bevorderen. Gebruik in je uitleg:
- het hoofdconcept vorming;
 - twee kernconcepten bij het hoofdconcept vorming.
- Noem in je antwoord de naam van de twee kernconcepten.

In de EU-lidstaten krijgen Europa-kritische partijen bij verkiezingen steeds meer stemmen. Belangrijke voorbeelden zijn de PVV in Nederland (van Wilders), het Front National (van Le Pen) in Frankrijk, de United Kingdom Independence Party (UKIP) in Groot-Brittannië en Alternative für Deutschland (AfD) in Duitsland.

- 3p **15** Beredeneer op welke wijze globalisering heeft kunnen bijdragen aan de opkomst van Europa-kritische partijen. Gebruik in je redenering:
- het kernconcept globalisering;
 - het kernconcept representativiteit;
 - het begrip democratische legitimiteit.

Opgave 3 De globaliseringsparadox

tekst 4

Democratie, natie, globalisering: drie is te veel voor de EU

Europa zit in een economische dip die akelige politieke gevolgen begint te krijgen. Het begon met de hypotheekmarkt in de VS, maar de
5 duur en de omvang van de problemen zijn geheel aan Europa zelf te wijten. Zelfs als de euro overeind blijft, zal de crisis ingrijpende gevolgen hebben.
10 De malaise is een uiting van wat ik 'het politieke trilemma van de wereld-economie' noem: economische globalisering, politieke democratie en nationale soevereiniteit (natiestaat)
15 zijn uiteindelijk niet met elkaar te verzoenen.
Hooguit twee van deze drie elementen kunnen samengaan. Democratie valt alleen te verenigen
20 met nationale soevereiniteit als we paal en perk stellen aan de globalisering. Als we mikken op

globalisering en ook de natiestaat willen behouden, moeten we de
25 democratie laten varen. En als we democratie plus globalisering willen, moeten we de natiestaat opdoeken en streven naar meer internationaal bestuur.
30 De eurozone toont hoe dit trilemma werkt. De economische en politieke problemen zijn te wijten aan het feit dat de financiële integratie verder is gevorderd dan de politieke.
35 Democratisch bestuur en economische ontwikkeling lijden onder deze wanverhouding. Om de democratie te redden, is ofwel méér politieke integratie nodig, ofwel
40 minder economische samenwerking. Maar de Europese leiders weigeren hier een fundamentele keuze te maken.

naar: NRC Handelsblad, 4 oktober 2015

Opgave 4 Onderzoek naar discriminatie op de arbeidsmarkt

Bij deze opgave horen tekst 5, figuur 3 en tekst 6 .

Inleiding

Deze opgave gaat over een onderzoek naar discriminatie van Hindoestaanse en Marokkaanse Nederlanders op de arbeidsmarkt in Den Haag en omgeving. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) deed in het najaar van 2014 dit onderzoek in opdracht van de gemeente Den Haag. Onderzoekers van het SCP schreven over dit onderzoek een artikel voor Stuk Rood Vlees (SRV), een blog waarop artikelen verschijnen over politicologisch onderzoek gekoppeld aan de actualiteit (zie tekst 5 en tekst 6).

Gebruik tekst 5 en bekijk figuur 3.

In tekst 5 beschrijven de onderzoekers hoe zij het onderzoek naar discriminatie op de arbeidsmarkt hebben aangepakt en wat de resultaten zijn van hun onderzoek.

- 1p 16 Leg uit op grond van tekst 5 of de resultaten van het onderzoek een correlatie of een causaal verband weergeven.

Gebruik tekst 5.

De onderzoeksopzet van de onderzoekers lijkt op die van een experimenteel onderzoek.

- 3p 17 Leg uit wat het voordeel is van de experimentele opzet in dit onderzoek ten opzichte van een enquête. Gebruik in je uitleg:
- het voordeel van de experimentele opzet van het onderzoek zoals dat in tekst 5 is beschreven.
 - een nadeel van een enquête;
 - de eis van validiteit waaraan wetenschappelijk onderzoek moet voldoen.

Gebruik figuur 3.

- 2p 18
- Formuleer een hypothese die getoetst wordt met de onderzoeksresultaten uit figuur 3.
 - Geef aan wat de onafhankelijke variabele en wat de afhankelijke variabele is in deze hypothese.

Gebruik figuur 3.

- 1p 19 Leg uit of de resultaten van het onderzoek zoals weergegeven in figuur 3 wel of niet samengaan met de meritocratisch gedachte.

Gebruik figuur 3.

- 2p 20 Leg uit dat in figuur 3 een verhoudingsvraagstuk te herkennen is. Gebruik in je uitleg:
- het hoofdconcept verhouding;
 - een kernconcept bij het hoofdconcept verhouding.
- Noem in je antwoord de naam van het gekozen kernconcept.

Gebruik tekst 6.

Er zijn verschillende wetenschappelijke benaderingen om maatschappelijke ontwikkelingen te beschrijven en te verklaren. Een voorbeeld daarvan is de rationele-keuzebenadering.

- 2p 21 Leg uit welke wetenschappelijke benadering te herkennen is in de verklaring van discriminatie door werkgevers zoals weergegeven in tekst 6.

*Je mag in je antwoord de rationele-keuzebenadering **niet** gebruiken.*

De arbeidsparticipatie van niet-westerse migranten wijkt sterk af van het landelijke gemiddelde. 14,2 procent van de niet-westerse migranten was in 2015 werkloos, tegen 6,6 procent van alle personen van 15 tot en met 64 jaar. Bij het vinden van betaald werk door niet-westerse migranten wordt een onderscheid gemaakt tussen positietoewijzing en positieverwerving.

- 2p 22 Leg uit dat de lagere arbeidsparticipatie van niet-westerse migranten zowel te maken kan hebben met positietoewijzing als met positieverwerving. Gebruik in je uitleg:
- een voorbeeld van positietoewijzing;
 - een voorbeeld van positieverwerving.

Opgave 4 Onderzoek naar discriminatie op de arbeidsmarkt

tekst 5

Waarom werkgevers een voorkeur hebben voor Jeroen maar niet voor Mohamed en Narinder

(...)

Met een autochtone naam meer kans

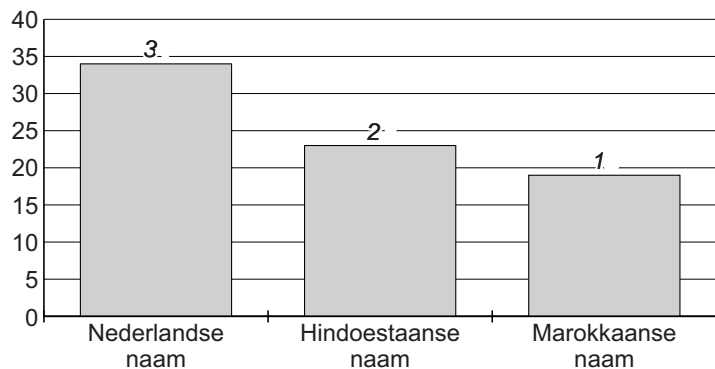
Om te kijken of er sprake is van discriminatie stuurden we tussen augustus en november 2014 504 fictieve sollicitaties op 176 bestaande
5 vacatures in de regio Haaglanden. Per vacature stuurden we drie sollicitaties, die gelijkwaardig waren wat betreft relevante kenmerken. De sollicitanten beschikten over gelijk-
10 waardige werkervaring, gelijkwaardige opleidingen en gelijkwaardige aanvullende kwalificaties als cursussen en/of specifieke kennis van bijvoorbeeld relevante software.

15 Het verschil tussen de sollicitanten zat in de etnische achtergrond, die alleen bleek uit de naam op het cv. We stuurden cv's met Nederlandse namen (bijvoorbeeld Jeroen en
20 Tessa), met Marokkaanse namen (bijvoorbeeld Mohamed en Bouchra) en Hindoestaanse namen (bijvoorbeeld Narinder en Sunita). De reacties van werkgevers verzamelden we en zo konden we berekenen
25 of een autochtone naam op een cv meer interesse van een werkgever wekte dan een Marokkaanse of een Hindoestaanse naam op een cv.
30 Dat bleek zo te zijn. (...) Figuur 3 laat de kansen zien naar het type naam dat is gebruikt.

bron: de blog Stuk Rood Vlees (SRV), 19 juni 2015

figuur 3

Kansen dat een werkgever interesse toont voor gelijkwaardige kandidaten, naar type naam op het cv, in procenten



Toelichting

Sollicitaties met een Nederlandse naam erop hadden 34% kans om een uitnodiging voor een sollicitatiegesprek te ontvangen of op een andere manier de interesse van werkgevers te wekken.

De kansen van sollicitanten met een Nederlandse naam verschillen significant van de kansen van sollicitanten met een Marokkaanse naam en met een Hindoestaanse naam. De kansen van sollicitanten met een Marokkaanse naam en met een Hindoestaans naam verschillen niet significant van elkaar.

*bron: de blog Stuk Rood Vlees (SRV), 19 juni 2015 en
Sociaal en Cultureel Planbureau, juni 2015*

tekst 6**Waarom wordt er gediscrimineerd?**

(...) Het bleek dat een Marokkaans Nederlandse sollicitant beter moest zijn dan een sollicitant van Nederlandse afkomst om op de arbeidsmarkt evenveel kans te maken. (...) Dit suggereert dat werkgevers huiveriger zijn om een Marokkaanse Nederlander aan te nemen.

Uit eerder onderzoek dat we deden bleek dat werkgevers de groep Marokkaanse Nederlanders associëren met criminaliteit, overlast, onbetrouwbaarheid en onverschilligheid. Door deze beelden denken werkgevers meer risico te lopen wanneer zij Marokkaanse Nederlanders aannemen. (...)

Voor Hindoestaanse Nederlanders bleek dit mechanisme niet op te gaan: (...) Over Hindoestaanse Surinamers is de beeldvorming redelijk positief: zij staan weliswaar bekend als gesloten gemeenschap, maar ook als ambitieus en hardwerkend. (...) Wanneer werkgevers

'geholpen' worden de naam te herkennen, doordat de sollicitant in de brief bekend maakt kind van Hindoestaans-Surinaamse ouders te zijn, doet mogelijk de positieve beeldvorming over de groep haar werk en verdwijnt discriminatie.

Harder werken?

Wat concluderen we hier nu uit? Moet Bouchra nu maar onder haar niveau solliciteren? De bal ligt wat ons betreft nog altijd bij de werkgever. Uit ons onderzoek blijkt dat groepsbeelden (onbewust) meewegen bij de beoordeling van individuen. Een negatiever beeld betekent minder kans op succes. Wanneer een individu gezien wordt als een individu en niet (meer) als een lid van een groep, hebben groepsbeelden minder invloed en worden individuen op hun eigen merites beoordeeld. (...)

bron: de blog Stuk Rood Vlees (SRV), 19 juni 2015